

Våld i nära relationer

2009-2010 Tjörns kommun

Inledning

Att slippa utsättas för våld och övergrepp är en förutsättning mänskliga rättigheter. FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor antogs av generalförsamlingen 1993. I deklarationen definieras våld mot kvinnor enligt följande:

”Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet.”

Barnkonventionens artikel 19 slår fast att barn har rätt till skydd mot alla former av våld, såväl psykiskt som fysiskt. Barn som bevittnar våld av eller mot närstående vuxna är offer för brott.

Nationell handlingsplan

Regeringen presenterade hösten 2007 en omfattande handlingsplan med åtgärder för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade reaktioner. I handlingsplanen presenteras fem olika insatsområden¹:

- ökat skydd och stöd till våldsutsatta
- stärkt förebyggande arbete
- stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet
- utveckling av insatser riktade till våldsutövare
- ökad samverkan och ökade kunskaper

Definition Våld i nära relationer

Våld i nära relationer omfattar olika former av fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt våld och förtryck. Oftast handlar det om våld utövat av en närstående man riktat mot kvinnan och barnen. Våldet i en nära relationen kännetecknas ofta av, att ekonomiskt-, emotionellt- och socialt beroende utvecklats.

Våldet kan ses utifrån flera perspektiv. Det kan vara *fysiskt* exempelvis via slag eller knuffar, *psykiskt* exempelvis via hot, kränkningar eller förföljelse. Våldet kan även vara *sexuellt*, dvs. när fysiskt eller psykiskt våld används för att åstadkomma sexuella handlingar. Ytterligare ett perspektiv är *materiellt våldet*, som innebär att en person aggressivt angriper döda ting och därigenom framkallar rädsla hos den närstående.

¹ Skrivelse 2007/08:39 Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Våldet kan vara kontinuerligt pågående i flera år eller vara tidsbegränsad till händelser när relationen är under press som ekonomiska svårigheter, separation, m.m. Karaktären av våldet och dess omfattning har ingen automatisk koppling till den utsattas upplevelse av våldet. Det är även viktigt att påpeka att en person som tillgriper våld inte automatiskt använder våld i nästa relation.

Våldstillfällena kan vara förknippade med alkohol/droger. Barnen påverkas av våld som riktas mot närstående. En viktig insikt är också att barnet är beroende av den familj där våld kan sätta prägel på atmosfären. Barn, framförallt tonåringar, kan själva utöva våld mot en förälder. Syskonvåld mellan ”vuxna” eller nästan vuxna tonåringar hör hit och även hedersrelaterat våld räknas till våld i nära relationer.

Våld i nära relationer får konsekvenser för alla inblandade parter och är ett individuellt problem samt ett relations- och folkhälsoproblem.

Problembeskrivning

Mäns våld mot kvinnor är ett omfattande samhällsproblem och en allvarlig typ av brottslighet. Den största delen av mäns våld mot kvinnor begås av någon som kvinnan har eller haft en relation till. Barn drabbas särskilt hårt av mäns våld mot kvinnor i hemmet. Enligt Rädda Barnen finns det mellan 100 000 och 190 000 flickor och pojkar i Sverige som bevittnar och därmed upplever våld i hemmet.

Kunskap om omfattningen och utvecklingen av mäns våld mot kvinnor har definitivt ökat under de senaste åren. I en nyligen publicerad undersökning framkom att 1,8 procent av kvinnor i åldern 16–79 år själva uppger att de varit utsatta för misshandel någon gång under senaste året.²

Omräknat till hela befolkningen i denna åldersgrupp innebär det i storleksordningen 60 000 kvinnor, varav över 70 procent beräknas ha blivit utsatta för våld av en närstående person eller en bekant. Även om förövaren i vissa fall också varit en kvinna kan det konstateras att merparten av gärningsmännen är män.³

Drygt två procent av invånarna i Tjörns kommun, nästan lika många män som kvinnor, i åldersgruppen 16–84 år uppger sig ha varit utsatta för fysiskt våld under det senaste året. Var fjärde av dessa kvinnor uppger att våldet skett i hemmet, medan bland männen uppger endast var tjugonde att så var fallet. Sex promille av kvinnorna och en promille av männen i Tjörns kommun uppger sig alltså ha varit utsatta för fysiskt våld i hemmet.⁴

² Nationella trygghetsundersökningen 2006, Brå-rapport 2007:14

³ Skrivelse 2007/08:39 Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

⁴ Hälsa på lika villkor 2004–2008, Nationella folkhälsoenkäten Statens Folkhälsoinstitutet

Förebyggande arbete

Bland olika samhällsaktörer, frivilliga organisationer och allmänhet måste frågan återkommande synliggöras och diskuteras. För att förebygga våld i nära relationer krävs därför ett tvärsektorielt arbete och tillgång till olika stödjande insatser.

Attitydpåverkande insatser bör ske tidigt, redan inom förskola och skola. Undersökningar visar att män som sökt hjälp för våldsamt beteende ofta själva varit utsatta mobbning eller mobbat andra. Att skolorna aktivt arbetar mobbingförebyggande har hög prioritet.

Stödjande insatser har en förebyggande effekt i sig. Om barn som lever i familjer med våld får hjälp och stöd tidigt minskar risken för att barn för mönstret vidare. Dessutom riskerar kvinnor som fått adekvat hjälp tidigt i mindre utsträckning att bli utsatta för nytt våld.

Lokal organisation

Med stöd av länsstyrelsen har Tjörns kommun initierat ett övergripande arbete kring våld i nära relationer. Under våren 2007 bildades en **styrgrupp** bestående av ledningen från individ och familjeomsorgen, äldreomsorgen, avdelningen för funktionshinder, polisen, hälso- och sjukvården, resurscentrum/skolan, folkhälsoplanerare, Rädda Barnen samt kvinnojouren i Stenungsund. Styrgruppen har träffats fyra gånger per år.

Strygruppens inledande arbetsuppgift var att samorda en gemensam **utbildningsserie** för olika personalgrupper. Utbildningen behandlade frågor som dubbelt utsatta samt mannens-, kvinnans- och barnets situation. Som ett led i arbetet har individ och familjeomsorgen tagit fram en handbok inom ansvarsområde våldsutsatta kvinnor och deras barn. Syftet med handboken är att ge socialtjänstens personal vägledning i konkreta fall.

Inför hösten 2008 beslöt styrgruppen att bilda ett nätverk med **kontaktpersoner** från de olika organisationerna/enheterna.

Målet med **kontaktpersonerna** är att:

- De olika representanter ska besitta specialkompetens inom området och möjlighet att ”lotsa” när problematiken uppstår inom den egna organisationen.
- Få en nulägesbeskrivning av problemets omfattning i Tjörns kommun.
- De olika representanterna utifrån sina erfarenheter ska vara delaktiga när det gäller diskussion kring olika förbättringsåtgärder av rutiner och checklistor.

Syfte övergripande plan våld i nära relationer Tjörns kommun

Syftet med den övergripande plan **våld i nära relationer** är att presentera Tjörns kommuns målsättningar och de aktiviteter som kommer att genomföras.

Övergripande mål

- Kvinnor i Tjörns kommun ska leva utan rädsla och själva bestämma över sina liv och att barnens situation alltid ska vara prioriterad.
- Utveckla metoder och samverkansrutiner i Tjörns kommun kring temat våld i nära relationer.

Delmål för arbetet

- Genomföra utbildningsinsatser för ungdomar, personal och allmänhet för att öka kunskapen och medvetenheten kring våld i nära relationer.
- Producera tillgängligt informations material riktat till ungdomar, personal och allmänhet.
- Erbjud kompetensutveckling och samordna möte med kontaktpersonerna en gång per termin.
- Gemomföra återkommande kunskapsspridning av socialtjänstens framtagna handbok inom ansvarsområdet våldsutsatta kvinnor och deras barn.
- Tillsammans med Rädda barnen arrangera återkommande Kompisstödjarkonferenser.

Den övergripande planen kring Våld i nära relationer, ska revideras en gång per mandatperiod.

